

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{4}$, an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4.50 fl.

□ □

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$, an 12 cor. $\frac{1}{4}$, an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un sir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

□ □

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în Blaj.**Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.**

Averile bisericești.

În viața noastră bisericească se simte, în anii din urmă, o pulsațiune, care ne umple de o vie satisfacție. Să ne gândim numai la hotărârile de astă primăvară ale sinoadelor protopopești, la propaganda întinsă pornită pe urma acelora împotriva alcoolismului, la misiunile populare și alte multe, câte au primit brevet de liber parcurs în biserica noastră, în urma stăruinței și râvnei admirabile a clerului trezit la o conștiință într'adevăr laudabilă a datorințelor sale.

Dară cecece a căzut înafară de preocupările sinoadelor protopopești și a conferențelor preoțești sunt — averile bisericilor. Nu dările de seamă, socotelile bisericești le înțeleg aci, ci situația generală a averilor bisericești existente și mai ales a celor neexistente.

Biserica noastră a trecut pragul vremilor moderne fără aceea pregătire seculară, ce se acoardă de împrejurări tuturor instituțiilor de însemnătate și viitor. Pânăce aspirațiile noastre culturale-bisericești au încăput între zidurile modeste ale bisericii, nu s'a simțit lipsa unor mijloace mai puternice pentru ocrotirea noastră. A fost sărac satul, puținii credincioși și-au ridicat școala după puterile lor, învățător au pus pe cantorul ori pe vre-un băiat de sat, care să nu razime exclusiv în salar, căci nu avea de unde să-l capete. Cheltuelile curente ale bisericii se acopereau din cecece se încasa cu discul. Vorba era ca prin mijloace puține să se atingă rezultatele convenite. Pe unde existau averi suficiente bisericești se făceau și lucruri frumoase, dar bisericile avizate cu toate ocaziile numai la darnicia credincioșilor au trebuit să-și reducă în totdeauna pretenziunile între marginile posibilității.

Vremea nouă a sgduit și situația

aceasta patriarhală, pe care o credeam de o durabilitate eternă. Legile statului au cerut pe urmă clădiri mai corespunzătoare, cu un cuvânt, numai la titlul școlii s'a introdus la două rubrici cheltueli suportabile numai în comune bisericești, cari dispuneau de însemnate averi proprii. Angajamentele credincioșilor în aceasta privință nu puteau trece o anumită limită, căci altfel bisericile noastre se expuneau primejdiei de a rămânea în multe locuri fără credincioși.

În legătură cu sporul însemnat al cheltuelilor școlii s'au ivit și se ivesc neconținut alte și alte spese, pe cari bisericile nu le mai pot suporta din modestele venite ce le au.

Bisericile noastre sunt în multe comune ultramodeste, necorespunzătoare. Cu timpul trebuie să se țină pas, ca să nu fim bănuți, că suntem nesimțitori față de progresul și cultura veacului modern. Din darnicia credincioșilor noștri răsar mereu biserici mândre, de piatră, în locul vechilor bisericuțe de lemn. Tot din a lor darnicie se ridică ici-colo case parohiale corespunzătoare, se acoper cheltuelile curente cu susținerea acestora, se supoartă spesele administrației bisericești și alte multe.

În fața noastră se mai ridică și alte probleme, cari pretind nouă sume de bani. E actuală azi-mâne chestia cantorilor, remunerația personalului bisericesc, tot dări nouă, cari îngreunează și mai mult cassele bisericești. Mai e și chestia remunerației protopopilor, care încă privește comunele bisericești — și e tabloul viitorului destul de posomorît.

Pe unde biserica are avere nu va simți noile greutăți, după cum eventual nu le-a simțit nici în trecut. Dar câte biserici avem, cari să dispună de averile aceste? Și câte avem, cari nu dispun de nici o averă? Citim cum preotul cutare a clădit școală, a făcut biserică, a ridicat case parohiale

și alte lucruri frumoase. Și s'au făcut toate din nimic, sau mai bine zis din repartiție. Unul mi-se plângea chiar, că aruncul bisericesc a ajuns norocos la 40% în comuna lui. În schimb însă e casă parohială frumoasă, biserică nouă etc.

Va se zică un pas înainte și doi îndărăpt. Cele 40% de arunc bisericesc înseamnă, că nu din nimic s'au făcut, ce s'au făcut.

Aruncul bisericesc are de regulă două tășuri: Când interconfesionalismul și anabaptismul prind tot mai mult rădăcini pe sate, iar emigranții de prin America răspândesc învățături distrugătoare, nu e tocmai timpul potrivit, ca să ne cufundăm credincioșii în aruncuri pentru lucruri, cari sunt a se face, când este din ce. Inchipuți-Vă ce înlesnire le facem pocăiților de a exaspera pe credincioșii noștri pe titlul acesta!

Am citit cu mult interes normativul arhidiecezan al dlui Cerghizan și regret, că între multele merite ce sunt a se ascrie candidatului în caz de petiționare la vre-o parohie nu i-a mai atribuit încă unul, cel mai principal: Cum a aflat averea bisericească la introducerea și în ce situație a lăsat-o la sfârșitul păstoririi sale?

Căci în lupta noastră de existență aceasta va trebui să ne fie una dintre principalele preocupări. În fața atâtor exigențe numai o avere bisericească corespunzătoare e capabilă să mântuie situația, căci o tributare în toată rânduiala a credincioșilor invoală în sine noi primejdii, cari se pot răsbuna în orice moment.

Din acest motiv cred, că se impun preoților datorinți noue. Sunt o mulțime de biserici, cari mai ales pe teritoriul săsesc au drepturi deosebite, tot atâtea modeste izvoare de venit, și de aceste ar trebui să se țină seamă. Altele și-ar putea forma pretensiuni în pășunatele comunale, ori pădurile erariale, dar din neștiință ori

nesocotință se lase drepturi de natura această pierdute pentru totdeauna. Într'alte locuri sunt în lucrare comasări și segregări, când deasemenea s'ar putea asigura un mic izvor de venit pe seama bisericii și alte multe, de cari un preot harnic trebuie să țină seamă în parohia sa. Câte venite nu se trec de ai noștri cu vederea prin atâtea sute și mii de comune, unde se votează ajutoare și subvenții altor confesiuni, iar bisericilor noastre nu li-se dă nici partea prescrisă de lege? Și unde nu se interesează nime de cauză, nici nu se mai face vorbă de noi.

Știu, că lupta împotriva alcoolismului este o chestie vitală pentru credincioși, clădirea de biserici, școli, case parohiale sunt dovezile culturii și progresului, cari constituie tot atâtea merite prețioase pentru preoțime, dar nu mai puțin adevărat e, că revendicarea drepturilor pe seama bisericilor, adunarea de averi, grija, ca biserica să-și aibă partea cuvenită la împărțeli, achiziții noi etc. sunt lucruri, cari nu pot fi îndeajuns considerate. Ba ar fi de dorit, ca situația financiară a comunelor bisericesti să formeze punct stabil în programele Sinoadelor protopopești, unde să se facă în tot anul scurte expozituri al creșterii ori decreșterii averii bisericesti, să se motiveze pozițiile, să se aducă în discuție modalități de revendicare a eventualelor

drepturi etc. O neglijență în această privință să fie caz disciplinar, ca ori-ce crimă bisericască. Iar protopopul să se arete aci într'adevăr șef tractual. Trebuie să vadă toate și să fie informat despre toate. Se aibă informații și despre referințele particulare a parohienilor din diferite comune.

Vorba e, că viitorul reclamă multe lucruri noi de la comunitățile bisericesti, cari nu se pot face decât cu noi sarcini pe oameni. Noi trebuie să le prevenim și în fața noilor sarcini să ne îngrijim de averi pe seama bisericilor. E aceasta o datorință atât de elementară a fiecărui preot, încât nu ar trebui să mai fie discutată. Cu toate acestea e bine să se accentueze și aci, ca viitorul să nu ne afle nepregătiți. Și iarăși să se știe, că între meritele, ce și-le câștigă preotul în cura animarum, acesta este meritul cel mai de frunte.

Demersul Austrō-Ungariei la Belgrad — se face la sfârșitul acestei săptămâni, sau cel mult la începutul celei viitoare, după cum sunt informate cercurile guvernamentale sârbești.

Membrii coloniei maghiare, cari se refugiaseră la Semlin, în urma știrilor alarmante, s'au înapoiat. Sârbii declară, că nimănui nu i-a trecut măcar prin minte, să aranjeze pogrom împotriva supușilor austro-ungari, deși chiar ministrul Pasici declară, că s'au lătit svonuri odioase despre Giesl.

Șeful biroului presei din Belgrad, — Stefanovici — declară, că în chestia asasi-

natului dela Serajevo, nu s'a făcut nici un pas. Când Austro-Ungaria va cere socoteală, Serbia va ști să-și apere prestigiul.

Semne de pace? Cetim în „Est“: Cu aceea că popoarele din Balcani au izgonit aproape de tot pe Turci din acel pământ, — încă nu s'a sfârșit pricina Balcanică, care e azi mai plină de primejdii mari și de viitor sângeros, ca odinioară!

Statele balcanice sunt aproape în neîntreruptă stare de războiu, și nu lipsește decât o clipă de aprindere a patimelor, ca pacea cea cu greu încocolată, să se sfârșice de nou!

Că câte de toate se pregătesc acolo în Balcani, ne arată și faptul, că la începutul acestei săptămâni a sosit la Budapesta o comisie trimisă de armata bulgară, ca să iee în samă 80.000 de puști nouă Manlicher, dela fabrica de arme de aici. Armele vor fi duse pe un vapor pe Dunăre până la cea dintâi stație bulgară, unde o comisie bulgară le ia în samă și le căraușește la locul lor.

Intervenția guvernului român.

Cetim în „Univ.“: Crimele săvârșite de grănicerii bulgari au depășit orice margine. Guvernul român, care la început crezuse că e vorba de un incident de frontieră, în fața crimelor repetate, a avut evidența că e vorba de un sistem care trebuie împedat cu mijloacele cele mai energice.

În consecință guvernul român a comunicat celui bulgar că nu mai poate considera incidentele de frontieră decât ca o crimă și că pe lângă pedepsirea celor vinovați mai cere și satisfacțiune morală și materială pentru faptele petrecute și formale asigurări că asemenea incidente nu se vor mai petrece în viitor. Răspunsul în scris dela

FOIȚA.

Lucruri arheologice.

Cinci greutăți din Constanța.

Pământul și marea dela Constanța sunt comori nesecate pentru arheologie. Aproape în totdeauna, când se clădește ceva, se dă peste câte un zid vechiu și nu odată se găsesc pietrii patrute și cu inscripții. Pământul ascunde în sânul său multe obiecte de piatră și de metal, iar marea spală adese ori la țarm monete și greutăți din molozul și masele de pământ care se rostogolesc din țarmul cel răpos în mare. Pe partea nordică a limbii de pământ, unde era clădit vechiul Tomis, se găsesc mai mult monete din timpul autonomiei și a domniei romane, iar pe cea sudică cu preferință din epoca bizantină. Arareori ni-se întâmplă nouă colecționarilor de monete și amatorilor de antichități să vizitam Constanța, și de acolo să ne întoarcem cu mâna goală, fără să avem în buzunar achiziții nouă și interesante. Dacă ai avut acolo norocul, ca să-ți ofere vânzătorii o cantitate mai mare de monete, poți să fi sigur, că între acestea se gasește și vre-o greutate antică. Așa au ajuns în mâinile prietenilor mei toate greutățile vechi

din Tomis și Kallatis, pe cari le-am publicat în această revistă. Tot unei astfel de întâmplări e de a se mulțumi și publicația de față despre 5 greutăți găsite la Constanța.

1. O greutate de plumb cu forma triunghiulară (colecția Ruzicka), având o bază de 80 mm și o înălțime de 75 mm. Piesa cântărește 202.30 gr. Nu mai poate fi deci nici o indoială, că e a treia parte din mină. Fața are o imagine și o inscripție, cari sunt însă așa de spălăcite, în cât cu greu poți să spui ceva sigur despre ele; acuș îți vine să crezi că imaginea reprezintă un tripod, acuș vezi că e un kerykeion. Dosul e plan și gol. Vârful din sus al triunghiului a fost cu timpul găurit; probabil că această piesă a fost întrebuințată în urmă ca greutate acățată la rociurile pescarilor. Fără nici o grije putem să atribuim greutatea aceasta orașului Tomis: la acest lucru ne îndreptățește atât locul, unde a fost găsită, cât și forma ei triunghiulară.

2. O greutate de plumb cu forma triunghiulară. Cele trei laturi au aproape aceeași lungime, de 70 mm. Pondul ei e de 152.30 gr. După aceasta trebuie să fie considerată ca a patra parte din o mină. Dosul ei e plan. Fața s'a menținut rău, cu toate acestea ea arată destul de clar bustul lui Hermes cu petasos. În colțul deasupra capului se zăresc urmele a două litere (poate TE ori TO). Atât greutatea aceasta cât și cea de mai sus, sunt în strânsă le-

gătură cu greutățile treiunghiulare publicate de Dl Sutzu¹⁾.

3. O greutate de plumb quadrată (colecția Knechtel) având laturile lungime de 33 mm. Marginile sunt mult mai ridicate. Piesa s'a păstrat bine; cântărește 53.33 gr. Textul inscripției de pe față, împărțit în două șire, AIOYNKIN, iar a celei de pe avers, împărțit în trei șire, AIKAION. Avem de aface cu o uncie dublă. Cea mai aproape de aceasta poate să fie greutatea publicată de Pernice sub No. 715²⁾.

4. O greutate de plumb cu forma quadrată (colecția Knechtel), având o latură lungimea de 26 mm. Marginile întrec grosimea obișnuită. Piesa cântărește 26.10 gr. Fața are inscripția ATIK. sub caro e reprezentată o emisferă. Pe avers se poate citi deasupra OYN iar din jos KIA; în acestea două e un kerykeion pieziș³⁾. Greutatea e o uncie romană-atică. Una de acestea cântărește câte 8 drahme de câte 3.41 gr. Kerykeion e un indiciu, că greutatea era menită pentru piață.

5. O mică greutate de plumb, cu forma quadrată (colecția Ruzicka), cu laturile de 20 mm lungi. Marginile trec peste grosimea obișnuită. Cântărește 14.16 gr., prin urmare

¹⁾ Poids et monnaies de Tomis. Paris 1900. p. 4. s.

²⁾ E. Pernice, Griechische Gewichte. Berlin 1894. p. 183.

³⁾ Un kerykeion între inscripții arată și No. 636 al listei lui E. Pernice (p. 171).

AGA-GOMMÉ

Dupăce fiecare foiță din hârtia aceasta de țigarete e GUMATĂ de margini, fumătorul poate să-și gătească a casă trebuința pe o zi întreagă. 1 Carnet de 80 foițe costă 4 fileri.

Sofia se aștepta pe ziua de ieri. D. Radeff, ministrul bulgar, care se afla la Bușteni, a sosit ieri în capitală pentru a aștepta răspunsul guvernului din Sofia și a-l comunica imediat ministrului nostru de externe.

Panica dela Belgrad.

Serajevo și Belgrad.

În jurul evenimentelor petrecute în aceste orașe, în ultimul timp, se fac o mulțime de combinații. Valurile de agitații dela Belgrad, — precum am arătat și noi, — s'au liniștit și s'a dovedit că presa ungurească a exagerat lucrurile.

În Belgrad e liniște, atât între supușii austro-ungari, cât și sârbi.

Atențiunea iarăși e îndreptată către Serajevo, unde cercetarile în cauza atentatului infam se continuă și acum cu mare aparat. Dar rezultatul anchetei, până acum, nu s'a dat publicității.

Peste vre-o 8—10 zile ancheta va fi terminată, și atunci se va da un comunicat oficial, care va face cunoscut pe lung și cu deamăruntul, rezultatul anchetei.

Starea de asediu din Serajevo e menținută încă și acum, astfel, că în urma măsurilor energice, în oraș e liniște deplină. Autoritățile zoresc numai la descurcarea firilor complotului și dețin toate persoanele suspecte, cari apar, că au avut ceva legătură cu atentatul. În zilele trecute au arestat pe mai mulți oameni, cari au lădat crima dela Serajevo. Alaltăieri a fost arestat preotul *Lyubo*, fiindcă s'a aflat, că noaptea, îmbrăcat în haine țărănești, a dus dela locuința sa mai multe pachete. Că ce a avut în pachete și unde le-a dus, nu s'a putut afla. S'a dovedit și aceea, despre acest preot, că în noaptea de Duminecă spre

Luni, după atentat, n'a durmit toată noaptea ci a ars la scrisori. Au mai fost arestați un student medicinist, apoi pe învățătoarea *Cuibrilovici*, așa încât aproape întreagă familia e arestată.

Vicecolonelul Merizzi, care a fost rănit de bomba aruncată moștenitorului de tron, s'a însănătoșat pe deplin și-a părăsit spitalul. Merizzi e adjotantul generalului Potiorek, și venia în automobil, înapoia automobilului moștenitorului de tron.

In amintirea lui Hartwig.

Consiliul comunal al Belgradului, a ținut o adunare generală sub prezidenția primarului Nestorovici; în această adunare s'a hotărât, ca memoria decedatului Hartwig să se eternizeze în procesul verbal. Tot atunci, s'a decis, ca o stradă principală a capitalei Serbiei, se poarte numele: *strada Hartwig*. Orașul a trimis guvernului rusesc o telegramă de condolență. La sfârșitul ședinții a vorbit membrul Abramovici, care și-a exprimat dorința ca politica sârbească să se continue tot în spiritul lui Hartwig. Toate societățile culturale ale Serbiei, de asemenea au ținut să serbeze în mod demn amintirea lui Hartwig și toate fără deosebire l-au înregistrat în șirul membrilor de onoare. Camera comercială din Belgrad a votat suma de 11 mii franci, pentru ridicarea unei statue comemorative lui Hartwig.

Succesorul lui Hartwig.

La postul de reprezentant al Rusiei la Belgrad, ca succesor al lui Hartwig se amintesc mai multe persoane. Mai mare șanșă de reușită se pare că are secretarul ambasadei rusești din Constantinopol, *Gulcev*. Timp îndelungat *Gulcev* a fost secretar la legațiunea din Roma. Pe lângă *Gulcev*, se

mai amintesc ca candidați *Ceglovilos*, fostul Consul rusesc în Montenegro și consilierul de legațiune *Etter*.

Consulul Milancovici către ministrul prezident Tisza.

Semioficiosul B. T. anunță, că Milancovici consulul sârb din Budapesta a adresat contelui Tisza o scrisoare, în care din incredințarea și în numele ministrului prezident sârb, îi aduce la cunoștință, că toate stirile, cari au afirmat, că copsulatul austro-ungar din Belgrad, ar fi fost obiect de manifestații, că mai mulți corespondenți ai ziarelor austriece și ungurești, au fost uciși, că supușii austro-ungari din Belgrad, ar fi fost insultați, că ar fi cuprinși de panică, că studenții ar fi manifestat contra Austro-Ungariei din prilejul înmormântării lui Hartwig, etc. toate aceste sunt false și inventate. N'a fost nici o manifestație contra Austro-Ungariei, și supușii din Belgrad își văd liniștiți de lucrurile lor.

Corespondență din Oradea.

O zi istorică.

Ziua de 9 Iulie n. terminul obișnuitului concurs anual a fost iestimp o zi de însămănătate istorică.

În ziua aceasta s'au făcut înoirile în clerul diecezan, prin primirea alor 7 studenți la s. Teologie; tot atunci s'au împărțit stendiile pentru Seminarul domestic de aici și Internatul Pavelian din Beiuș. S'a dat mână de ajutor multor tineri să-și continue studiile; după puțină s'au împărțit binefacerile marilor Arhierei și a altor persoane cu grije pentru înaintarea noastră religioasă — culturală, și astfel în ziua aceasta s'au făcut acte de binefacere, și mai ales culturale-românești prin împărțirea dreaptă a ajutoarelor.

Dar însămănătatea istorică a zilei de astăzi o face punerea pietrii fundamentale a seminarului nostru teologic.

Numai noi, cari în urma împrejurărilor maștere din lungul veacurilor, am fost siliți să ne dăpănăm vieța în Seminariile străine; numai noi, cari eram prigoniți pentru că cutezasem să vorbim limba maicelor noastre, și limba maicei noastre sfinte, a Bisericii și a păstoririi sufletelor — numai noi înțelegem pe deplin dulceața mare și străbătătoare a cuvântului: Seminarul nostru teologic. — Noi înțelegem pe deplin ce înseamnă a crește în Seminar propriu, unde e datorită a cultiva limba noastră și a păstoririi noastre, și de aceea cutezăm să zicem, că Ilustritatea Sa Episcopul prin gestul său măreț, prin care a făcut posibilă întruparea visurilor strămoșilor noștri și a noastre, — zic: Ilustritatea Sa a scris în ziua aceea o istorie!

Noul Seminar teologic al nostru va fi un focar de cultură pentru dieceza, care se întinde mai ales pe părțile primejdite ale românismului — atât ce privește preoțimea, care va fi crescută în acest Seminar în dragostea limbii și a Bisericii noastre, cât și pentru poporul credincios, care va căpăta păstori crescuți la noi acasă, și mai pricepători în ale noastre.

Acum nu se pot calcula rezultatele frumoase și bune, ce va aduce acest zid pentru dieceza întreagă și pentru toți ro-

e o jumătate de uncie. Pe amândouă fețele se află câte un semn mic.

O brățară cu monete barbare.

Nu e ceva rar ca monetele de aur și argint să fie prelucrate în giuvaericeale. Lumea le aplică bucuros la broșe, ace de cravată, butoni de manșete și brățare și pregătește din ele salbe drăguțe. De curând a fost îmbogățită colecția mea cu o astfel de brățară. În bucăți de aur fin gravate, având formă patruunghiulară, sunt așezate șapte monete de argint. Panglica aceasta de metal, constatătoare din șapte bucăți, lungă de 19 cm. și lată de 25 mm. cu tonul ei de aur și de argint, are cel mai frumos efect pe brațul gol. Însă decât legătura aceasta e lucrată în aur multă pricepere artistică m'au interesat mai mult monetele înșăș.

Șirul — începând dela stânga la dreapta — îl deschide un donar de argint de a lui L. Calpurnius Piso Frugi. Moneta aceasta nu are o valoare deosebită, pentru că nu e rară, dar aici se validează mai mult prin contrastul, cel formează cu celelalte. Capul fin modelat și bine executat de pe denar ne oferă posibilitatea de a cunoaște cu atât mai bine stilul barbar și execuțiunea lipsită de artă a celorlalte șase monete din brățară. Ele aparțin grupului mare al așa numitelor monete barbare, compus din imitațiile vechilor monete clasice, făcute de popoarele barbare.

Astăzi se dă o mare atențiune acestor monete barbare, colecționarea lor a ajuns la modă și în România, și e aproape un fel de sport. La aceasta au contribuit foarte mult publicațiile mai nouă despre monetele barbare gasite în țările dela Dunăre. Cele mai însemnate dintre acestea sunt de sigur lucrările Domnului director Edmond Gohl din Budapesta, cum și publicația colecției celei mari de monete barbare a contelui Dessewffy din Budapesta¹⁾. Opul acesta, care a ținut seamă și de scrierile anterioare despre aceste monete, aduce un foarte mare număr de reproduceri (1019), cât mai bine reușite, și dă posibilitatea fiecărui colecționar să se poată orienta în ramul acesta până acum așa de puțin cultivat.

Cel dintâiu, care a scris în România despre monetele barbare, a fost Cezar Boliac, care a descris și reprodus în „Trompeta Carpaților“ (1869) bucăți interesante din colecția sa. În anul trecut Domnul profesor W. Kuechtel, a atras atenția Românilor, cari se interesează de monete, asupra monetelor barbare prin un articol, bine ilustrat, care îți dă o orientare generală, publicat în „Buletinul Societății numismatice române“ (1913 p. 11—18). În același timp a descris Domnul Ruzicka în „Frankfurter Münzzeitung“ 12 imitații barbare de denari romani de argint, cari au fost găsite în România. (Va urma).

„Revista catolică“. R. Netzhammer.

¹⁾ Gróf Dessewffy Miklós, Barbár Péntzei. Budapest 1910.

mâinii, dar știm și simțim în măreția clipei acesteia, că stăm în fața unui eveniment fericit, dorit cu dor de înaintașii noștri, și dorit și de noi, generația actuală a preoțimii și a credincioșilor din aceasta eparhie.

Și e bine să nu uităm, că Ilustritatea Sa Episcopul Dr. Demetriu Radu — pe lângă alergările multe și pe lângă energia dezvoltată pentru câștigarea concediului (ceea ce era un lucru foarte greu!) dela locurile competente, — a dat la zidirea aceasta însemnată toată cheltuiala, care se urcă la o sumă mare și considerabilă.

În ziua de 9 Iulie n. dimineața la 7 ore s'a celebrat s. Liturgie în Biserica din Olosigul Orășii (legată de Seminarul copiilor), după care Ilustritatea Sa a făcut sfințirea mică a apei. Ne-a spus apoi, că ss. apostoli au fost trimiși în lume, ca să predice evanghelia tuturor neamurilor din lume. Dar ca urmașii lor să poată și ei predica bine și cu folos aceasta Evanghelie; Biserica a pus grije mare încă dintru început pe creșterea aleșilor Domnului, în sfințenia vieții ca și în știința de lipsă pentru predicare. Dieceza noastră până azi — din cauza împrejurărilor măștere — își creștea preoții în Seminarul străine. Azi multămită Domnului, se schimbă vremile, și se zidește un lăcas vrednic al nostru, spre folosul viitorilor preoți a scumpului și bunului nostru neam românesc.

După cuvântarea duiosă, înălțătoare, dată aici abia în liniamente foarte generale. — actul de pomenire, subscris de toți cei de față a fost așezat într'un tub de sticlă, închis ermetic, pecetlit, apoi acoperit cu piatra fundamentală, însemnată cu semnul sf. Cruci, și sfințită de Ilustritatea Sa.

La acest act au fost de față mulți preoți, învățători și credincioși, cu toate că nu s'a făcut paradă vrednică de aceasta zi mare, din cauza jerei sincere și adânci după iubitul nostru Moștenitor de Tron și după Soția Sa. Am văzut însă pe lângă figura blândă a părintelui Mureșan din Moftin și pe unii foști preoți ai noștri, cari și ieri și azi și totdeauna au agitat, au lucrat împotriva diecezei noastre și a Arhierului ei, dar nu se rușinează să-și țină copiii din fundațiile diecezei noastre și să-i crească pe banii acestei dieceze împotriva căreia lucrau și lucră, și nu se rușinează să ia parte la sărbătoarea românească a noastră!

Cu însuflețire, din inimă, pătrunși și înduioșați am cântat cu toții „Doxologia mare“: „Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu“!

Sunt adevărate cuvintele Ilustrității Sale a Episcopului rostite la prânz, — că în ziua aceasta s'a scris istorie, pentru dieceza, pentru Biserica noastră și pentru întreg neamul românesc. Dar sunt adevărate și cuvintele frumoase a unuia dintre oratori (păr. Pataky din Zăzar), că Ilustritatea Sa a fost acela, care a vindecat o rană veche a diecezei noastre prin zidirea noului Seminar; ajute-i Dumnezeu cel Bun, să vindece în scurtă vreme și rana grea adusă prin ruperea parohiilor românești dela noi!

Ca încheiere nu mă pot lipsi de plăcerea curată, sinceră, de a publica aici în întregime actul zidit în păretele Seminarului, care e și va fi act istoric, căci este începutul unei ere nouă în istoria Bisericii.

Iată dară actul istoric:

Demetriu Radu

din îndurarea lui Dumnezeu și a Sfântului Scaun Apostolic Episcop gr. cat. român de Oradea mare, — Conte Roman, Asistent la Tronul Pontificiu, Doctor în sf. Teologie și Filosofie, etc.

La anul Domnului MCMIV., dela Unirea Românilor cu sfințita Biserică a Romei anul CCXIV. al Episcopului Nostru anul XVIII. — În zilele noastre luna Iulie s.n.

Noi smeritul Episcop al diecezei gr. cat. românești a Orășii-mari, încunjurat de membrii Venerabilului Capitul al Bisericii Catedrale, întru sfințita de față a unei mulțimi de preoți și de cucernice popor credincios, pus-am piatra de temelie la această zidire, care se ridică toată cu a Noastră cheltuială, ea să fie lăcas pentru creșterea clerului celui tinăr, adică Seminar teologic pentru aleșii Domnului.

Și lărgindu-se astfel zidirea Fundației Impăratului Leopold II. cu acest așezământ bisericesc-cultural, cu dor am dorit ca toate să se întâmple și să fie întru mărire lui Dumnezeu, — pentru înaintarea sfinței noastre Biserici catolice de ritul românesc, și spre tot mai mare înflorirea aceleiaș de Dumnezeu păzite dieceze românești a Orășii-mari.

În legătură cu aceasta grăitoare și românească actă țin să relev din nou, că împlinirea visului nostru vechiu și a dorului nostru fierbinte l-a intrupat aceluși Arhierul al nostru, pe care unora le place a-i arăta ca pe unul, care nu face nimic pentru binele de obște. — Dacă nu grăiesc din reavoință, atunci poate nu-i cunoaște fațetele de mai înainte; acest singur lucru înfăptuit încă i-ar fi asigurat loc de frunte în istoria diecezei Oradane și a Bisericii române, — și — fără lingușire fiind spus — și în inimile noastre.

E drept, că teologii noștri vor trebui să studieze și mai departe în Seminarul latin, — în urma Rescrisului Regesc. Lucrul de frunte e însă creșterea și pacea sufletelor; poate ne-ar ajuta Dumnezeu să fie desăvârșit Seminarul, dar până atunci teologii noștri vor avea creșterea și pacea, și spre binele lor și înflorirea vie a credinții neamului nostru românesc.

Correspondent.

Reviste.

Albania. Situația în Albania pe zi ce merge e tot mai critică. Nici nu se poate calcula la vre-o modalitate prin care pacea și liniștea s'ar putea restabili. Când principele Wilhelm a încercat pentru cea din urmă dată să pertracteze cu răsculații, la cari a trimis oameni de-ai lui, ca să facă răsculaților propunerea ca din tabăra lor și până la curtea domnitoare să ridice o linie telefonică pentru-ca principele să comunice direct cu ei acestuia au respins propunerea. Tot odată au făcut și declarația, că nu vor sta de vorbă cu prințul Wilhelm până

ce nu vor ajunge stăpâni și pe Valona.

Situația e desperată. Chiar între aderenții lui Wilhelm s'a intrat o conjurație cu scopul să omoreze pe un membru al comisiunii internaționale de control, ca astfel să silească cât mai iute ca și puterile mari europene să se amestece.

Agenția „Stefani“ află din Valona că autoritățile din acest oraș au invitat pe locuitori să apere orașul în contra răsvrățiților, care s'au apropiat până la o depărtare de patru ore pe jos.

Situația în Durazzo e neschimbată, dar domnește o oarecare deprimare din cauza căderii de năvălăturat a Valonei. Capitanul Ghileca a sosit acolo cu o mie de voluntari și ar fi decis să apere orașul Valona. Număroase familii din Valona au fugit.

În pozițiunile răsvrățiților din Rastbul domnește o activitate remarcabilă, ceea ce pricinuește îngrijiri în Durazzo.

După știrile sosite aci, epirotii au înaintat până la Dukati.

Majoritatea populației Valonei se refugiază din oraș. Se afirmă că epirotii ar fi incendiat comuna din jurul Valonei.

Ziarului „Times“ i-se telegrafiază din Valona că epirotii biruit pe toată linia, se îndreptează spre termul mării. În drumul lor incendiază toate satele.

Localitatea Tepeleni e în foc și cări.

La Patca toți locuitorii au fost declarați prizonieri. Femeile și copiii au fost închiși iar bărbații au fost măcelăriți.

Toate drumurile sunt pline de refugiați. Mulți dintre aceștia nu pot să fugă în grabă își urmează copiii ca să poată dispărea mai repede prin munți și păduri.

Localitățile Berat și Fieric au căzut în stăpânirea răsculaților.

Generalul Gillardi se găsea încă în Valona cu o mie de oameni ai săi, totuși el nu va putea opune rezistență și orașul va fi ocupat de răsculați.

O mare parte a populației Valonei se refugiază.

Răsculații se pregătesc să atace orașul în ofensivă.

Un mohamedan sosit din Durazzo spune că răsculații proiectează să atace orașul acesta.

Știrile aceste nu par a fi serioase deoarece-ce răsculații sunt concentrat acum spre Valona.

Cu tot armistițiul încheiat între răsculați și guvern, răsculații au atacat avantposturile orașului. Sunt serioase temeri că rebelii vor ataca din nou și cu înverșunare orașul Durazzo, deoarece-ce înaintarea e mai ușoară, acum scăzând apele din mlăștinile din jurul orașului.

Între Tirana și Siac se află concentrați 10 mii de răsculați. În rândurile acestora sunt toți cei cari au luptat cu Essad pașa la Scutari și sunt comandați de ofițeri turci.

În jurul orașului se lucrează pe capete, la întărituri.

Guvernul albanez nu va lua măsuri de apărare în sudul Albaniei și la Valona. Trupele guvernamentale vor fi rechemate și în acest scop vaporul austriac Herzegovina s'a dus la Valona spre a lua pe bord garnizoana și armata.

Comitetul central al răsculaților din Siava a încunostițat pe ministrul francez la Durazzo, că cei trei francezi făcuți prizonieri vor fi puși în libertate.

Epiroții au ocupat localitatea Bigliste, dezarmând populația.

Ziarul „Corriere della Serra” anunță, că epiroții s'au unit cu răzvrătiții și sunt la o depărtare de 10 ore de Valona, iar răzvrătiții la o depărtare de 3 ore.

Epiroții sunt alimentați cu munițiuni din Ianina, aduse de greci prin Argirocastro.

Toți oamenii capabili de luptă din Valona au fost chemați sub arme.

Terenul dintre orașul Valona și port este tixit de refugiați.

Sârbii au trecut granița albaneză și ocupând Sadovo, înaintează contra Elbassanului.

La Brindisi au sosit 300 de refugiați venind din Valona, precum și 30 de voluntari români.

Numărul răsculaților, cari înaintează spre Valona este de 7000 pe când garnizoana orașului abia de 400.

La Valona au sosit 500 refugiați din interiorul țării.

Ministrul Albaniei Sureja bey Vlora a declarat ziarului „Neue Presse”, că situația în Albania este disperată și dacă Puterile nu vor interveni, de și Albania va continua să existe, populațiunea ei va dispărea.

Principele Wilhelm a scris ministrului în termeni disperați, dar nici nu se gândește să renunțe la tron.

Din sursă diplomatică se anunță,

că nu poate fi vorba de o acțiune din partea Italiei în Albania, dar nici de o acțiune comună a acesteia cu Austro-Ungaria.

Dacă se va face vre-o intervenție, aceasta nu poate fi decât internațională.

Fruntașii din Durazzo au făcut apel către toți albanezii din America, Egipt, Bulgaria și România, rugându-i să se întoarcă acasă și să lupte pentru patrie.

În regiunea de șes, situată între Valona și țărmul mării și dealungul drumului sunt peste 12.000 fugari, care au părăsit Coritza, mergând spre Berat, și care au trecut la răzvrătiți, de teama epiroților.

Ambasadorii Italiei au întrebat Puterile, pe lângă cari sunt acreditați, dacă nu cred de cuviință să se facă un demers comun la Atena în chestia Epirului.

Cercurile guvernamentale italiene nu așteaptă mult dela acest demers.

Diverse.

Din arhidieceză. Iosif Cutean, administrator parohial în Copsa-mare, a fost denumit paroh în Galda-de-sus.

Secțiunile științifice-literare ale „Asociațiunii”. În 14 și 15 a. l. c. s'au întrunit la Sibiu membrii secțiunilor științifice-literare, în număr de peste 60, între cari cei mai mulți profesori, aparținători secției școlare.

În absența prezidentului dl Andreiu Bârseanu, ședința plenară a fost deschisă de viceprezidentul „Asociațiunii” părintele canonic dr. Vasile Suciu.

După ședința plenară, secțiunile țin fiecare ședințe a parte.

Referenții singuraticelor secțiuni își cetesc rapoartele; dr. A. Bogdan (literare), dr. Ioan Lupș (istorică), dr. O. Ghibu (școlară), Aurel Ciortea (științifică), I. I. Lăpădat (economice).

Dintre concluze, mai importante sunt următoarele:

Modificarea regulamentului general al secțiunilor științifice-literare și crearea a trei secțiuni nou: de drept și științele sociale, de medicină și igienă și secțiunea tehnică-industrială.

În aceste secțiuni se fac apoi alegerile de membri.

În secțiunea de drept și științe sociale domnii: Petru Drăghici, Dr. Iuliu Maniu, Dr. Aurel Vlad, Dr. Valer Moldovan și Dr. Lucian Borcia, membri activi, apoi 15 membri corespondenți.

În secțiunea de medicină și igienă domnii: Dr. Ioan Popp, medic-colonel în retragere, Dr. Ilie Beu, Dr. Alexandru Vaida Voevod și Dr. Hâncu, ca membri activi și 6 membri corespondenți.

În secțiunea tehnică-industrială dnii:

G. Dușoiu, arhitect, Cornel Mesaros, inginer Budapesta, Mihail Ittu, Stan Vidrighin, Timișoara, ca membri activi și 50 membri corespondenți.

Alegerile s'au făcut cu aclamațiune.

Se decretează urcarea onorarului pentru dicționarul neologismelor și provincialismelor, redactat de dl Enea Hodoș. Premiul Murășanu de 300 coroane, se acordă dlui Gh. Stoica pentru volumul „Alte vremuri”. Interesele fundațiunii Nicolae Densușinnu se acordă dlui Ghiță Pop.

Vom reveni asupra acestei adunări, oprindu-ne, în deosebi, asupra întrunirii profesorilor noștri.

Moartea lui Emil Gârleanu. Scriitorul Emil Gârleanu a murit Miercuri, în 15 l. c. retras într-o casuță dela Câmpulung.

Gârleanu era de mult bolnav de rinichi; în ultimul timp își lăsase postul de director al Teatrului-Național din Craiova și venise în București, ca să fie supus unei operații. Dar debilitatea fizică și boala destul de înaintată opriră pe medici dela o operație serioasă. I-s'au dat îngrijirile necesare unei întremări, recomandându-i-să multă odihnă liniștitoare.

Și Gârleanu a plecat la Câmpulung, de unde a trebuit se vină vestea dureroasă, adresată colegilor săi literari, că durerile i-s'au curmat pentru toteauna.

Moartea lui Gârleanu a produs o profundă întristare, în toate cercurile. Atât publicul, care i-a urmărit de aproape lucrările literare, cât și camarazii săi, scriitorii — pentru cari Gârleanu a fost totdeauna un bun tovarăș de muncă și însuflețire, — simt o puternică emoție deprimată.

Dela Gârleanu, au rămas câteva volume de romane, — care se disting prin descrieri limpezi și simple, pline de precizie stilistică și mai ales printr-o acuratețe de limbă românească.

A scris și un volum, cu subiecte „din lumea celor-ce nu cuvântă” — operă care a afirmat senzibilitatea lirică și putința analizei sufletești al lui Gârleanu, care moare în vârstă de 36 ani.

Societatea scriitorilor români, a intervenit ca corpul regretatului scriitor, să fie adus la București, spre a i-se face o înmormântare demnă de numele ce l'a creat în literatura română.

Aviz. „Reuniunea femeilor gr.-cat. române din dieceza Gherlei: „Cununa Preacuratei Vergure Maria”, obținând aprobarea statutelor ei prin decizia Inaltului minister de interne, datat în 29 Aprilie 1914 sub nr. 79.398 V/c. — a făcut toate dispozițiile de lipsă pentru începerea activității.

Când aducem aceasta întru-jurare îmbucurătoare la cunoștința Prea-stimatelor prezidente, — viceprezidente și membre de onoare din comitetul diecezan, a căror menire, conform §-lui 33 din statute, este popularizarea scopurilor reuniunii și recvirarea de membri — ne luăm permisiunea a da expresiune speranței, că bucurându-ne de prețiosul sprijin moral și material al tuturor celor chemați, în viitorul apropiat vom putea vedea realizarea scopurilor salutare, în serviciile cărora s'a pus reuniunea noastră; dintre cari atelierul pentru ornatele bisericesti cu 15 Iulie a. c. deja va sta la dispoziția Preaonoratului public și va putea efectui comanda ce i-să vor încredința. Comanda sunt a se adresa conducătoarei atelierului: Doamna Silvia Pop, în Szamos-ujvár, care va da la cerere și toate deslușirile de lipsă.

Vești bune în Tășnad. Duminică în 19 Iulie despărțământul Astei își va ținea adunarea în Tășnad, orașel la marginile extreme ale românismului unde viața românească e mai amenințată de valurile cutropitoare ale culturii streine. În mijlocul unor serbări frumoase, se va face comemorarea marelui Eminescu, dând prin aceasta dovadă, că conștiința lor românească nu e amorțită. Seara se va da un concert, cel dintâi concert românesc în acest cuib, cu concursul artiștilor noștri *Stefan Mărcuș* și *Acca Barbu*, iar acompaniamentul va fi susținut de d-na *Olimpia dr. Delleu*, m. *Bardossy*, Sperăm că numele artiștilor concertanți e destul, ca se atragă toată pătura cultă românească la acest concert, dând prin aceasta dovadă și streinilor, de sentimentele lor românești. Ne pare bine, că putem încresta astfel de vești din acele părți, unde vorba și sufletul românesc sunt atât de amenințate de o cultură streină.

Patru oameni loviți de trăsnet. Din toate părțile țării se anunță ploi multe și mari, cari au făcut pagube nespuse semănăturilor, așa încât recolta anului acestuia încă se pare că e compromisă. Duminică s'a deslănțuit asupra *Orăzii-mari*, o groaznică furtună, făcând ravagii considerabile.

Din *Gârbova-ungurească* ni-se scrie, că în zilele trecute s'a descărcat asupra acestei comune un adevărat potop, încât pârăul ce curge prin mijlocul satului incurând s'a revărsat asupra întregii comune. Casele slabe de lemn și de pământ înotau în apă, multe din ele s'au nimicit. Furtunii i-a 'premers un viitor vehement, care a răpit cu sine multe coperișuri de căși și alte edificii. Patru oameni, cari lucrau la câmp s'au ascuns dinaintea potopului într'o claie de fân. Dar spre nefericirea lor! Un trăsnet infrișat a lovit în claie. Țăranul *Vasile Zula* a fost ucis, alte trei persoane au fost grav rănite, paralizate. Cei rămași în viață, după mai multă vreme de inconștientă, s'au trezit. Onuț *Pascu*, a fost paralizat la un picior. Soția acestuia a fost paralizată la ambele picioare. A patra femeie și-a pierdut graiul.

Comemorarea lui Eminescu la Sibiu. Din prilejul împlinirii unui sfert de veac dela moartea lui Eminescu, s'a ținut Marți, în sala festivă a Muzeului-Asociațiunii, o serbare comemorativă. La ședință a luat parte public numeros, ținând să arete, că memoria poetului nostru, dispărut așa de curând, este vie în sufletele lor. Cuvântul de deschidere a fost rostit de vice-prezidentul „Asociațiunii”, dl dr. *V. Suciu*, canonic în Blaj, apoi au urmat: *Rugăciune*, cor mixt. Personalitatea lui Eminescu de Oct.-Tâslănuanu. Somnoroase păsărele, cor bărbătesc. O poezie cetită de d-șoara *Maria Cunțan*. Dorința cor mixt. *Eminescu și Ardealul de E. Goga*. *Marș*, cor mixt, comp. de *L. Tempea*. Corurile au fost conduse de dl *Ionel Crișan*. După serbare, publicul s'a întrunit la o cină comună în restaurantul *Boulevard*.

Pregătiri pentru primirea lui Poincaré la Petersburg. Curtea imperială rusă face mari pregătiri pentru primirea președintelui republicii franceze *Poincaré*. Președintele va fi primit cu o pompă cum nu s'a mai făcut nimănui, deși a făcut impresie penibilă că senatorul *Humbert* a divulgat tocmai acum lipsurile din armata franceză.

Cercurile rusești acuză Franța că ar fi forțat pe Rusia la înarmări extraordinare, pe când armata franceză a pierdut enorm. Se afirmă că cu ocazia vizitei sale aci, președintele *Poincaré* va fi solicitat să dea garanții pentru viitor în cece privește armata franceză.

Necrolog. † *Anania Decei*, paroh gre-cat. după grele suferințe și-a dat nobilul său suflet, împărțit cu sfințele *Taine*, în mâinile Creatorului, în 3/16 Iulie 1914 în Hamba, în etate de 77 ani. Înurmântarea va fi Sâmbătă, în 5/18 Iulie a. c., la 3 ore p. m., în cimiterul bisericii locale din Hamba.

MAI NOU.

Conflicte nouă la granița româno-bulgară.

Cu cele trei conflicte, de cari am amintit nu s'a încheiat seria atentatelor bulgărești asupra grăincerilor români.

Ziarele mai nouă aduc vești despre alte conflicte, cari se repetă, în mod sistematic.

Atentatele s'ar datorii unor Comitagii, cari nu fac parte din armata regulată bulgară.

Partea Literară.

Tipicul anului 1914.

De *Septimiu Popa*.

Luna lui IULIE.

6. Duminică VI după Rusalii și cuviosul *Sisoe*. Viers 5, Ev. inv. VI. — Atât Sâmbătă seara, cât și Duminică dimineața facem serviciul după sistemul Duminicii II după Rusalii, cu catavasiile „*Deschide-voiu gura mea*”, punând din Minei cele dela „un cuvios”.

La liturghia Apostol: *Rom. 12, 6*. — Ev. *Mat. 9, 1*.

Duminică seara inserat fără Văhod dar la Doamne strigat-am nu punem din Octoih, ci 3 dela mai mulți cuvioși și 3 dela o muiere martiră, cu Mărire și acum deacolo. — Stihovna din Octoih, iar tropar: *Arhi-strategi*. — 13. Duminică sf. Părinți și Sf. Ștefan Salbaitul. — Viers 6, Ev. inv. VII.

Sâmbătă seara la Doamne strigat-am punem 4 din Octoih: *Invingere* având — *Astăzi Hristos* — De ține Doamne — *Intru crucea* — și 6 din Minei: *Onoratele sinoade* — *Scriptura legii* — *Pe treimea* — *Destul era* — *Haina lui Hristos* — *Pe macedoneni* — *Mărire din Minei*: *Pe trimbițele* — Și

acum din Octoih: *Cine nu te va ferici*. — Citim 3 parimii, iar stihovna o cântăm a Octoihului cu Mărire și acum din Minei. Tropar al viersului și sf. pār

Duminică dimineața Mănecatul din Octoih cu catavasiile „*Deschidevoiu gura mea*”. — După c. III. sedelna sf. Părinți din Mineiu, iar după c. VI. condacul și icosul sf. părinți. Luminătoare întâi a învierii, apoi a sf. Părinți.

La laude 5 din Octoih și 3 din Minei și Mărire a sfinților părinți. Și acum: *Preabinecuvântată*. — După Doxologie în loc de Inviat-ai din mormânt cântăm stihira Ev. inv. VII. —

La liturghie Apostol: *Tit 3, 8*, Ev. *Mat. 5, 14*: *Voi sunteți lumina lumii* — (*Caută la Octomvrie*). —

Duminică seara inserat fără Văhod din Octoih, punând din Minei cele dela un apostol.

20. Duminică VIII după Rusale și sf. Profet *Ilie*. Viers 7, Ev. inv. VIII.

Sâmbătă seara la Doamne strigat-am punem 4 din Octoih: *Veniți să ne bucurăm* — *Cruce ai răbdat* — *Apostolii văzând* — *De ai și fost prins* — și 3 din Minei repetându-le: *Cela ce pe Ilie* — În cutremur și vânt — *Pe preoții* — *Mărire* și acum din Octoih. — Citim 3 parimii, iar stihovna o cântăm din Octoih cu Mărire și acum din Minei. — Tropar întâi a Viersului, apoi a sf. *Ilie*. —

La Mănecat sedelnele le cântăm una din Octoih, Mărire din Minei, și acum din Octoih. După sedelna II. *Ipacoiul viersului 7* și *polieleul fără psalmi* aleși, zicând la sfârșit *Aliluia*. Apoi *Sedelna din Minei și Treptele versului 7* precum și *prochimenul din Octoih și Ev. inv. VIII*. *Catavasiile „Deschidevoiu”* — cântând după c. III. *Condacul și Icosul viersului*, și *sedelna din Mineiu*, iar după c. VI. *condacul și icosul Mineiului*. — Luminătoarea întâi a învierii, apoi a sfântului, iar la Laude 4 din Octoih și 4 din Minei: *Mărire*: *Stihira Ev. inv.* — Și acum: *Preabinecuvântată*.

La liturgie apostol și Evanghelie întâi a învierii, apoi a sfântului.

Duminică seara inserat fără Văhod din Octoih, punând din Minei cele dela mai mulți cuvioși.

27. Duminică IX după Rusalii și sf. Martir *Pantilimon*. Viers 8, Ev. inv. IX.

Sâmbătă seara la Doamne strigat-am 6 din Octoih și 3 din Minei, repetind cea dintâi: *Celce după vrednicie* — *Celce ai luat* — *Celce din isvoarele* — *Mărire* și acum a viersului. — Citim parimii 3 și cântăm stihovna din Octoih cu Mărire și acum din Minei, iar tropar întâi al învierii, apoi al sfântului.

Duminică dimineața la sedelna una din Octoih, Mărire din Minei și acum din Octoih. — După sedelna II *Ipacoiul Viersului și Polieleul cu psalmii* aleși, apoi *sedelna Mineiului, Treptele și prohimenul viersului 8* și Ev. inv. IX. „*Deschide-voiu gura mea*” — făcându-se după c. III. și VI. după sistemul Duminicii trecute, (sf. *Ilie*). Asemenea și *Luminătoarea, laudele și celelalte*.

Apostol și Evanghelie după sistemul Duminicii trecute.

Duminică seara inserat fără Văhod din Octoih, punând din Minei cele dela „mai mulți apostoli”.

Vizitație canonică în Maramurăș.

27 Iunie — 24 Iulie 1913.

(Continuare).

Parohia Sighet din punct de vedere cultural românesc ca centru al Maramurășului.

Parohia românească a Sighetului e sistemizată ca independentă la 1871. Înainte de aceea se făcea serviciul liturgic în biserica ruteană, constituind României cu Rutenii o parohie gr. cat. A avut mai mult parohi ruteni, dela 1734 încoace. Că înainte de supunerea Românilor maramurășeni sub episcopi ruteni dela Ungvár, fost-a, sau nu parohie românească în Sighet nu sunt date sigure. Vicarul Bud în «Date istorice» pg. 70—71 face unele combinații, fără bază suficientă, despre existența unei parohii române din timpurile cele mai vechi.

Ori cum să fie însă, întrebarea principală e, cum stăm azi cu parohia? Sighet. Vicarul Bud în l. c. se laudă după datină, fără multă modestie, că a făcut multe lucruri frumoase în Sighet.

Biserica e zidită însă înainte de a veni D-sa, ca paroh în Sighet.

Ca centru al comitatului și în urma poziției sale geografice ar trebui să fie parohia și un centru pentru mișcarea culturală românească a Maramurășenilor. Din acest punct de vedere însă, durere de câteva decenii stau foarte rău. Inteligența română, care ar fi avut datoria să facă aceasta mișcare, a fost și este destulă în Sighet. Aceasta inteligență însă a fost până în timpurile mai nouă și și acum o parte, străină nu numai de cultura românească, ci și de limba română. Cei mai mulți s'au căsătorit cu străine, ca și în alte locuri din Maramurăș, nevorbind nici când românește. Așa și acum în Sighet e familia Dr. G. Mihalca adv., Ioan Balea prot. notar com., Dr. Florent Mihályi adv., Dr. M. Kókényesdi adv., Dr. Man Aurel adv., Dr. N. Rednic medic, Alex. Ivașco forestier etc. Sunt apoi alții nici răci, nici calzi, cari deși au soții române, în casă vorbesc cu predicție în limba maghiară. Așa rămân numai câțiva tineri, neînșurați — și familia Dlui Dr. I. Mihályi, cari mai deprind limba română și cari sunt gata a duce o viață socială românească și a desvolta o astfel de activitate în Sighet și jur. Aceștia sunt Dr. Ilie Mariș adv. dir. «Maramurășenei», Dr. V. Chindriș, Dr. Tit Doros adv., Dr. G. Bârlea medic și acum N. Doros capelan, Dr. I. Kováts adv. și Atanasiu Doros catehet. Acest din urmă e prea ocupat însă cu orele, în cari trebuie să propună religia ungurește. N'a introdus el datina aceasta, fără s'a introdus sub antecesorul său: G. Timiș, azi preot în Borșa.

La insistența tinerilor de mai sus și a dlui Simion Balea, preot în Săpânța a putut în urmă să se înființeze un despărțământ al «Astrei» și în Sighet, la 30 Martie a. c. alegându-se de dir. Dr. V. Chindriș. Înființarea a trebuit, să treacă însă prin multe peneții. Mai de multe ori a fost rugat vicariul Bud să înceapă acțiunea, dar de teamă să nu-și strice prieteniile și să i-se întunece meritele de până acum, sub pretext, că Maramurășenii au asociațiunea — care nu desvoaltă nici o activitate — n'a primit încredințare. În anul trecut a fost încredințat Dr. I. Mihályi, care a și convocat adunarea de constituire pe 20 Ianuarie 1913. Căpitanul de poliție a oprit-o. Ca să se vadă ținuta prea loială a Românilor în timpurile din urmă și cultura și modul îngust de gândire al unui tip de căpitan de poliție publicăm în întregime ordinațiunea de opreliște.

8863/1912 rksz.

Dr. Mihályi János vármegyei tisztii főügyész mszigeti lakos és társainak bejelentése arról, hogy a «Román irodalmi és közművelődési egyesület» fiokkerületének szervezése céljából az 1913 évi január hó 25-én a «Máramaros» takarékszövetkezeti helyiségekben alakuló gyűlést tartani szándékoznak.

Véghatározat.

A bejelentést tudomásul nem veszem és a tervbe vett gyűlés megtartását ezennel betiltom.

Ezen határozotom ellen hivatalomnál 15 nap alatt a vármegye alispánjához címzett felebbezés adható be.

Megokolás.

A tervezett gyűlés azt célozza, hogy Máramaros-szigeten olyan egyesület létesítsék, melynek bevallott célja a román kultúra terjesztése. *Tekintettel arra, hogy Magyarországon csakis a magyar kultúra terjesztése kívánatos*, míg más idegen nemzetek kulturájának terjesztése a magyar nemzeti eszme megerősödését gátolja. Tekintettel továbbá arra, hogy Máramaros-sziget és környékének lakosága nemzetiségekből áll ugyan, *de a nemzetiségeknek politikai tagadozása ezideig észlelhető nem volt*, míg a román nyelvű és kifejezetten román célokat szolgáló egyesület előreláthatólag a román nemzetiségnek más nemzetiségekkel, de főleg a magyar nemzeti eszmét képviselő magyarsággal torzsalkodásra vezetne. A bejelentett gyűlés megtartását betiltanom kellett annyival is inkább, mert minden köztisztviselőnek elemi kötelessége, hogy saját hatáskörében rendelkezésre álló eszközökkel használjon arra, hogy a magyar állameszmét minden várható támadás ellen idejekorán megvédelmezze.

Máramaros-sziget, 1913 január 11.

Ibrányi György, s. k.
r. kapitány.

Apelându-se hotărîrea aceasta vicecomitele Szabó Sándor a ținut-o nerezolvită un an întreg. Numai în anul acesta le-au permis să fie ședința de constituire.

Încât privește «Asociațiunea pentru cultura poporului Român din Maramurăș», înființată la 1861 la inițiativa marelui bărbat Iosif Man, fost comite suprem al ținutului s'a înființat cu cele mai frumoase intențiuni de-a susține o preparandie în Sighet și un convict. Voia anume Iosif Manu, cum spune în scrisoarea sa din 4 Noemvrie 1861, adresată episcopului Gherlei: Prin înființarea alumnatului intiligența nostre, la acel numeru însemnatu a-o înmulți, ca se potem înalția naciunea nostre la aceea stare politica însemnate, la care ie dein seculii chimate. Cât de departe sunt azi simțemintele și faptele multor Maramurășeni de simțemintele acestui nobil bărbat! Preparandia s'a și înființat îndată, alegându-se de primul profesor I. Bușiță dela școala din Lăpușul-unguresc. N'au putut-o însă susține, decât până la anul 1869. În acel an voind statul să înființeze preparandie de stat în Sighet «Asociațiunea Maramurășană», neputând prevedea preparandia după prescriesele legii, în adunarea din 11 Octomvrie, acelaș an hotărăște desființarea preparandiei și înființarea convictului. Acesta nu s'a deschis însă în urma multelor greutăți întâmpinate decât la anul 1886. Astăzi toată activitatea Asociațiunii Maramurășene se restrânge la susținerea cu chiu, cu vaiu al acestui convict.

(Va urma)

Dr. V. Moldovan.

BIBLIOGRAFIE.

In tipografia seminarială din Blaj a apărut:

Jertfe

piesă dramatică în patru acte de OCTAVIAN PRIE.

El o minunată concepție a felului cum poporul dela sate a trebuit să jertfească tot ce a avut mai ales, ca să-și poată mântui vieața și moșia, lăsate în multe locuri pradă capriciilor boerești de pe vremea aceea. In sbuciumările aceste de conservare, cade jertfă mai ales tineretul. Flăcăii iau calea spre codru, iar fetele sunt aduse în curțile boerești. Se prezintă în cursul acțiunii vieața noastră dela sate în toată a ei splendoare. Șezătoarea, datinele clăcilor boerești, o frumoasă duminică seara la sate, sunt tablouri, cari își au farmecul lor deosebit.

Se poate comanda la Librăria seminarială din Balázsfalva—Blaj și costă 1 cor. plus porto 10 fil.

Legea nouă despre alegerea deputaților. Indrumări pentru poporul român, prețul 50 fil.

Indemnuri, broșuri volante redactate de Horia Petru-Petrescu. Brașov editura librăriei Ioan I. Ciureu. Prețul 40 fil.

Istoria bisericească pentru școlile elementare greco-catolice de Stef. Roșian. Prețul 50 fil. + 5 fil. porto.

Conjugarea verbului în cele trei dialecte române. Contribuții la studiul limbii românești de Dr. Octavian Prie profesor Blaj 1914. Autorul prezintă conjugarea verbului în dialectul daco-macedo—și istro-român cu toate variațiile de forme fonetice și morfologice. La urma fiecărui timp se face o amănunțită revistă asupra formelor congruente și divergente ale conjugării fixate de comunicatele diferiților filologi. Este un studiu instructiv, mai ales că „conspectul tabelaric al conjugării verbului în cele trei dialecte, este indeajuns, ca să se vadă unitatea conjugării românești și să se stabilească o orientare sistematică în privința aceasta.

Costă 60 fil. și se poate comanda la librăria seminarială din Balázsfalva—Blaj.

Proprietar, editor: Emil Tatar.

Redactor responsabil: Augustin Gruția.

Publicare de licitațiune.

Foștii coloni din Chiheriul de sus — Felsőköhér p. u. Alsóköhény — vând lemnele de tag din pădurea aflătoare în Săcădat (lângă Szováta) 1284 fire estimate în 2300 m² în licitațiune publică, care se va ținea în Chiheriul de sus la 31 Iulie 1914. Prețul de strigare 1920 cor. Condițiunile de exploatare și cumpărare să pot privi la subscrisul, sau la dorință să trimit în scris.

Felsőköhér, 1914 Iulie 9.

Iuliu Grama
preot-prezident.

Paturi de fer,

de aramă și jumătate aramă, paturi de copii, zițuri de căruță, sicrie de noapte, closete pentru odăi, spălător, stativ de haine, cuiere, cluscă pentru șoareci și cloțani, matrațe pe coarde și sarmă de oțel, așezate pe rame de lemn și fer, perdele și cadre de aramă, țesături de drot, paravane pentru cuptoare, ținătoare de cărbuni și lemne, vâtrae, lopeți și alte unelte pentru focărit, dimpreună cu stativ, pat-canape de fer contractabile, dimpreună cu saltea de sarmă, divanuri șcl. Aranjamente de hotel, spitale, restaurante, de grădini șcl. liferează în prețul cel mai moderat

Garai Károly

pregătitor de mobile de fer și aramă în
A R A D.

(66) 27—52

Institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIIU

Strada Cisnădiei 1—5. Edificiile proprii.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe vieață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apeducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1913	K.	5,755,858.27
Capitale asigurate pe vieață achitate		5,685,328.12
Starca asigurativilor cu sfârșitul anului 1913	foc	144,436,366.—
	vieață	12,067,702.—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	cor.	2,696,458.—

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

52

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoră de clopotz și fabrica de scaune de fier pentru clopote a lui

Fiul lui Antoniu Novotny

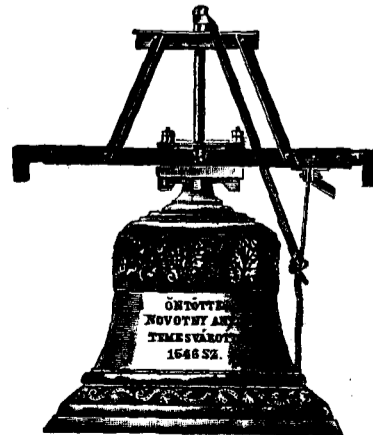
în Timișoara-Fabric

62

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustarea de fier bătut — ca și spre turnarea de toate de metal.

Prețcaranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.